

تعریف وکالت

قانون مدنی ایران در ماده ۶۵۶ وکالت را چنین تعریف کرده است: «وکالت عقدی است که بموجب آن یکی از طرفین طرف دیگر را بر انجام امری نایب خود قرار می دهد»

با انعقاد عقد وکالت، وکیل و موکل در برابر یکدیگر حق و تکلیف یافته، دارای روابط حقوقی، وظایف و مسئولیت های متقابلی می شوند.

وکالت در لغت به معنای واگذار کردن یا تفویض کردن می باشد. و در اصطلاح حقوقی: عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین عقد، طرف دیگر را برای انجام امری نایب خود می نماید. وکالت یکی از عقود بسیار رایج می باشد، که امروزه در صحنه های اجتماعی و اقتصادی و بانک ها استفاده زیادی می شود. وکالت عقد است و در نتیجه نیاز به ایجاب موکل و قبول وکیل دارد.

انواع وکالت

الف) وکالت مطلق: یعنی این که شخصی را برای تمام امور وکیل کند و این وکالت شامل امور اداری و مالی موکل می شود مثل فروش و یا خرید و یا پرداخت هزینه خانواده که در این قسم اعمال وکیل نیاز به اجازه موکل ندارد.

ب) وکالت مقید: که در این نوع وکالت، مورد وکالت مشخص و معین است و وکیل باید در همان مورد معین، عمل نماید. مثل خرید خانه یا فروش ماشین.

وکالت از جهت شکل به وکالت رسمی یا عادی یا شفاهی تقسیم می شود.

مورد وکالت باید امری باشد که به موجب قانون یا طبیعتاً در انحصار شخص نباشد مثل وکالت در مجلس معامله که باید خودش عمل نماید و نمی تواند دیگری را وکیل نماید و دیگر این که خود شخص موکل بتواند آن را انجام دهد، برای مثال شخص ورشکسته که از دخالت در اموال ممنوع است نمی تواند در مورد آن به دیگری وکالت دهد.

حدود وکالت

«وکیل نمی تواند عملی را که خارج از حدود وکالت است انجام دهد» (مفاد ماده ۶۶۳ قانون مدنی)
«در صورتی که وکالت به طور مطلق داده شده و قیدی در آن نیامده مربوط به اداره اموال خواهد بود». (مفاد ماده ۶۶۱ قانون مدنی)
مثلاً در بیع حدود وکالت، فروش است و قبض ثمن آن جزو وکالت در بیع نیست مگر این که قرین؟ قطعی بر آن باشد.

مورد وکالت

راجع به مورد وکالت می توان موارد ذیل را بطور خلاصه اشاره کرد:

1- مورد وکالت نباید از مواردی باشد که قانون مباشرت شخص اصیل را ضروری بداند مثل وکالت در سوگند.

2- وکالت باید معلوم باشد اگر وکالت بصورت مطلق باشد به امور اداری و تصرفات مادی محدود می شود.

3- موضوع وکالت می تواند امور مادی یا حقوقی باشد مثلاً وکالت در عقد نکاح یک امر حقوقی است ولی وکالت در اخذ ثمن یا

وکالت در پرداخت مالیات یا قبض مبیع یک امر مادی و تصرف مادی محسوب می شود. وکالت در همه امور ممکن است مگر اینکه

مباشرت اصیل قانوناً لازم و ضروری باشد.

وکالت در توکیل

این که وکیل مجاز باشد انجام امری را که در آن وکالت به دیگری واگذار نیاز به تصریح دارد و در غیر این صورت شخصی ثالث در مقابل موکل مسئول خسارات خواهد بود. وکیل ممکن است یک نفر باشد یا بیشتر و در صورت تعدد ممکن است به طور اجتماع باشد (این که همه با هم وکالت کنند) یا این که به طور مستقل باشد (هر کدام انجام دهد کافی است). وکالت ممکن است مجانی باشد یا با اجرت و اگر مجانی بودن قید نشده محمول بر با اجرت خواهد بود. وکالت عقدی است جائز و طرفین می توانند هر گاه خواستند آن را بر هم بزنند مگر این که وکالت وکیل یا عدم عزل او، در ضمن عقد لازمی شرط شده است.

تعهدات وکیل

- 1) اگر از اقدامات یا سهل انگاری وکیل خسارتی به موکل وارد آید او مسئول خواهد بود.
- 2) رعایت مصلحت موکل در اقدامات و فعالیت های خویش.
- 3) استرداد اموال تحویلی، چرا که وکیل امین است و آنچه را که در اثر وکالت به دست می آورد باید به موکل تحویل دهد.
- 4) تسلیم صورت حساب وکالت.

تعهدات موکل

- 1) التزام عملی به تعهدات وکیل در قبال افراد ثالث؛ زیرا وکیل از طرف او انجام وظیفه نموده است.
- 2) پرداخت هزینه وکالت مثل کرایه و عوارض و مالیات که وکیل پراخته است.
- 3) پرداخت اجرت وکیل که طبق قرارداد یا عرف یا اجرة المثل پرداخت می شود.

پایان وکالت

«وکالت به طرق ذیل مرتفع می شود: ۱) عزل موکل که وکیل را از وکالت عزل کند. ۲) موت یا جنون وکیل یا موکل. ۳) موت یا جنون وکیل یا موکل» (مفاد ماده ۶۷۸ قانون مدنی)

علاوه بر این موارد، سغه وکیل و موکل و پایان یافتن موضوع وکالت را باید از موارد انقضای وکالت دانست